

Araştırma Makalesi

Yerel Yönetimler Ve Sosyal Sorumluluk Güngören Belediyesi Kan Kardeşliği Kulübü (KANKA) Örneği¹

Kadir Zengin²

ÖZET

Sosyal sorumluluk, faaliyette buldukları toplumun bir parçası olan kurumların etik değerlere uygun biçimde davranma yükümlülüğüdür. Yerel düzeyde hizmet üreten ve sunan belediyelerin topluma karşı yükümlülüklerinin büyük bir kısmı kurumsal anlamda sosyal sorumluluk kapsamındadır. Kan, kaynağı insan olan ve elde edilmesi için başka alternatif olmayan bir tedavi vasıtasıdır. Dünya Sağlık Örgütü'nün raporuna göre, gelişmekte olan ülkelerde, güvenli kanın sağlanmasında en önemli problem, gönüllü kan bağışi yetersizliği sebebiyle güvenli olmayan ve en ucuz yöntemlerin tercih edilmesidir. Kan bağışi konusunda gelişmiş ülkeler ile kıyaslandığında Türkiye oldukça geri sıralarda yer almaktadır. Bu ülkelerde gönüllü kan bağışlarının nüfusa oranı %5'e ulaşabilirken Türkiye'de bu oran halen % 1.5-2 civarındadır. Acil kan ihtiyacını karşılamak amacıyla faaliyet gösteren Güngören Belediyesi Kan Kardeşliği Kulübü (KANKA), kana ihtiyacı olanlarla kan vermek isteyenleri buluşturan bir organizasyondur. Güngören Belediyesi Kan Kardeşliği Kulübü (KANKA); Türkiye'de acil kan ihtiyacının karşılanmasına katkıda bulunmak ve kan verme bilincinin yaygınlaşmasını sağlamak amacıyla kurulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Yerel Yönetimler, Belediyeler, Güngören Belediyesi, Sosyal Sorumluluk, Kan Bağışi, Kan Kardeşliği Kulübü

Local Government and Social Responsibility: Güngören Municipality Blood Brotherhood Club (BUDDY) Example in Meeting Urgent Need for Blood”

ABSTRACT

Social responsibility is course of action by institutions that is a part of the society. Local governments serving in local level, have social responsibilities against people in institutional field. Blood is a tool of treatment, its resource is only human and it does not have another alternative. According to World Health Organization Report, in developing countries, the most important problem of supplying reliable blood is to choose the unreliable and cheapest methods because of inadequate volunteer blood donor. When Turkey is contrast with developed countries in regards to blood donation, Turkey gets behinds. While volunteer blood donation ratio of population is 5% in these countries, this ratio is still about 1.5-2% in Turkey. Güngören Municipality Blood brotherhood Club (BUDDY) having an activity to meet urgent blood requirements is the organization of meeting the people having need for blood with the people wishing for blood. Güngören Municipality Blood Brotherhood Club (BUDDY); is established with intent to popularize and generalize blood donation consciousness and contribute partly about meeting need for blood in Turkey.

Key words: Local Governments, Municipalities, Güngören Municipality, Social Responsibilities, Blood Donation, Blood Brotherhood Club

¹ Makale Gönderim Tarihi: 13.09.2017

Makale Kabul Tarihi: 21.06.2018

² Bilim Uzmanı, kankagungoren@gmail.com

1. GİRİŞ

Sosyal sorumluluk, tüm kuruluşları ilgilendirmektedir. Kuruluşlar faaliyetlerinin sonuçlarından ve etkilerinden birinci derecede sorumludurlar. Sosyal sorumluluğa dönük çalışmalar, mali ve ekonomik açıdan (yani kullanılan bütçe büyüklüğü açısından) oldukça yüksek maliyetlere sahip çalışmalardır (Özüpek, 2013: 15-18). Bu çalışmaların yararları hem kuruluş hem de toplum açısından uzun vadede ortaya çıkmaktadır.

Sosyal sorumluluk, bireylerin ve kuruluşların toplumun diğer aktörleri ile olan karşılıklı ilişkilerine dayanmaktadır. Bu karşılıklılık, sosyal sorumluluk anlayışının temelini oluşturmaktadır (Özüpek, 2013: 15-18).

Belediyelerin görev ve sorumluluklarının tanımlandığı 5393 Sayılı Belediye Kanunu'nun 14/a maddesinde “yerine getirilmesi zorunlu işler” düzenlenmiştir. 14/b- maddesi ise bir bakıma belediyelerin “sosyal sorumluluğu” olarak kabul edilebilecek çalışmaları/faaliyetleri ihtiva etmektedir. Sosyal sorumluluk, yerel yönetimler açısından çalışanlara karşı hassas olmaktan halkın gereksinimlerini göz önünde bulundurmaya kadar bütün alanları içermektedir (Akman, Akman, 2012: 405-424).

Belediyelerin; eğitim, sağlık, kültür ve tabiat varlıklarının korunması, gıda bankacılığı alanlarında faaliyetler gösterebildikleri, gerek çalışanları ve gerekse toplumu hizmetlerin kalitesi, vatandaşlık ve tüketici hakları konusunda bilinçlendirme çabalarında buldukları, çalışanların haklarının korunmasına ve çalışma standartlarının geliştirilmesine yönelik faaliyetlerde buldukları görülmektedir. Her biri sosyal sorumluluk kapsamında yürütülen çalışmalar kapsamında bulunan bu faaliyetlerde, yine sosyal sorumluluğun dört ana boyutundan birisi olan gönüllülük esasını dikkate almaktadırlar. Mevcut durumda bir tür holding görünümünde olan belediyelerin, sosyal sorumluluk çerçevesinde faaliyet gösterdiklerini söylemek mümkündür (Turgut, 2010: 43-51).

Burada üzerinde durulması ve gözden uzak tutulmaması gereken bir hususu da özellikle vurgulamak gerekmektedir. Türkiye’de belediyelerin yerine getirmekle yükümlü oldukları ve son yıllarda ‘sosyal belediyecilik’ uygulamaları olarak

tanımlanan görevlerle, 'sosyal sorumluluk' uygulamaları çerçevesinde sundukları hizmetler ve çalışmalar iç içe geçmektedir. Hangi çalışmaların 'sosyal belediyeçilik' kapsamında zorunlu görevlerden oluştukları hangilerinin ise 'sosyal sorumluluk' kapsamında gönüllü ve ilgili belediye tarafından uygulanan özgün çalışmalar olduğu karışmakta/karışabilmektedir. Belediyelerin yaptıkları çalışmalarda bu ayrımın yapılabilmesi çoğu zaman mümkün olmamaktadır. Kesgin'inde isabetle vurguladığı gibi; "Türkiye'de... sosyal belediyeçilik, teorik düzlemde değil, fiili durumdan ve acil/insani uygulamalardan kaynaklanmıştır. ... sosyal belediyeçilik uygulamaları, halka en yakın ve halkın en kolay ulaşabildiği kurumların başında belediyelerin gelmesinden (Kesgin, 2012, 178)" kaynaklanan bir gelişme ve uygulamadır.

2. SOSYAL SORUMLULUK

Sosyal sorumluluk kavramı, literatürde çeşitli tanımlarıyla yer almakla birlikte öncelikle sorumluluğun kelime anlamı üzerinde durmak daha yararlı olacaktır. Kelime anlamı itibarıyla sorumluluk "bir işi üstüne alan ve o işi yapmak zorunda olan bir şahıstan beklenen yükümlülüklerin bütünü" olarak ifade edilmektedir (Korkmaz, 2009: 19-34; Bayrak, 2001: 81). Türk Dil Kurumu sorumluluğu, "kişinin kendi davranışlarını veya kendi yetki alanına giren herhangi bir olayın sonuçlarını üstlenmesi, sorumluluk, mesuliyet" (www.tdk.gov.tr) olarak tanımlanmaktadır. Sosyal sorumluluk kavramı, günümüzde kuruluşlar tarafından sosyal bir politika olarak kabul edilmekte ve uygulanmaktadır. Tarihî çok eskilere dayanan bu kavram, her dönemde kendine özgü birtakım farklılıklara sahip olmuştur (Okur ve Sayın, 2014: 45-65).

Sosyal sorumluluğun her dönemde geçerli olabilecek bir tanımını vermek oldukça güçtür. Çünkü, sorumluluk kavramıyla beraber görev, yetki kavramları birlikte kullanılan kavramlar olarak düşünülmekte ve bunların ilişki derecelerine bağlı olarak sorumluluk artmakta veya azalmaktadır. Ayrıca içinde bulunulan zaman, toplum ve coğrafi yapıya bağlı olarak da sorumluluk anlayışı değişik şekillerde tanımlanabilmektedir. Kavram; çok sayıda etkene bağlı olarak değiştiği için tam olarak bir tanım yapmak da güçleşmektedir (Özüpek, 2013: 15-18). Ancak bu etkenlere rağmen çok sayıda tanım bulunmaktadır.

Kadir Zengin

Sosyal sorumluluk; bir kuruluşun (kamu veya özel) imkanlarını toplum yararına olacak şekilde kullanmasıdır (Özüpek, 2013: 15-18). Sosyal sorumluluk; karar verme sürecinde kişisel-kurumsal karar ve faaliyetlerin tüm toplumsal sistem üzerinde yaratacağı etkileri hesaba katarak hareket etme gerekliliğidir.

Sosyal sorumluluk anlayışı, iş yeri ve toplumun ayrı oluşumlar değil iç içe oldukları görüşüne dayanmaktadır. Bu sebeple toplum, kuruluşların yararlı davranış ve sonuçlar ortaya koymasını beklemektedir. Sosyal sorumluluk düşüncesinin temelinde kuruluşların sosyal gelişim açısından topluma karşı bir yükümlülüğe sahip olduğu anlayışı (Tak, 2009: 3-20) bulunmaktadır.

Sosyal sorumluluk, toplumdaki çeşitli çıkar gruplarının beklentileri ile ilgilidir. Bilinçlenen ve sosyal sorunların önemini hisseden toplum, yöneticilerin özellikle de üst yönetim kademesinde olanların ‘toplumun sosyal sorunlarıyla neden ilgilenmediklerini, sorumluluklarını neden yerine getirmediklerini ve niçin daha fazla sayıda faydalı çalışma yapmadıklarını’ sorgulamaya başlamıştır (Özgener, 2000:142-143).

Kurum ve kuruluşların ayakta kalabilmesi ya da varlıklarını sürdürebilmeleri için yalnızca kâr elde etme gayesi gütmeleri ya da mevzuat çerçevesinde kendilerine verilmiş olan görevleri yerine getirmeleri yeterli olmamaktadır (Uzun 2010:5-8). Kurum ve kuruluşların aynı zamanda içinde buldukları, toplumun istek ve ihtiyaçları doğrultusunda hizmet etmeleri de gerekmektedir.

Bu katkı sağlanırken öncelikli koşul gönüllü olmaktır. Çünkü sosyal sorumluluğun ilk önceliği “gönüllülük” esasına dayalı olmasıdır. Toplum olarak kalkınmanın ve gelişmenin gerçekleştirilebilmesi için toplumu oluşturan her bireyin gönüllü olarak herhangi bir toplumsal sorunun çözümünde yer alması gerekmektedir.

3. YEREL YÖNETİMLER

Birleşmiş Milletler, Avrupa Konseyi ve Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği (IULA) gibi uluslararası kuruluşların ülkemiz tarafından da onaylanmış olan çeşitli belgelerinde, yerel yönetimler konusunda dile getirilen başlıca özellikler şunlardır:

a. Evrensel tanımı ile yerel yönetimler, belirli bir coğrafi alanda (kent, köy, il, vb.) yaşayan yerel topluluğun bireyelerine, bir arada yaşamak nedeniyle kendilerini en çok ilgilendiren konularda hizmet üretmek amacı ile kurulan, karar organları (kimi durumlarda yürütme organları) yerel toplulukça seçilerek göreve getirilen, yasalarla belirlenmiş görevlere ve yetkilere, özel gelirlere, bütçeye ve personele sahip, merkezi yönetimle olan ilişkilerinde yönetsel özerlikten yararlanan kamu tüzel kişileridir (TODAİE, 1992: 1). Yerel yönetimler, yönetim yapısı içinde vatandaşa en yakın olan, en alt düzeydeki idari birimlerdir. “Mahalli idare, genel olarak belli edilmiş sınırları olan bölgesel birimle, hukuki bir kişilik, kurumsal bir yapı, genel ve özel statülerle konulmuş yetki, görevler ve bir derecede mali ve diğer otonomi (İnaç, İnal, 2015) kavramlarını kapsayan bir yapıyı ifade etmektedir.

b. Yerel yönetim kuruluşları, ülkenin yönetim sisteminin bütünlüğü içinde yer alırlar. Kuruluş ilkeleri, görev ve yetkileri, gelir sistemleri yasama organı tarafından belirlenir. Yerel yönetimler merkezi yönetimin hiyerarşik denetimi altında değillerdir. Merkezi yönetim, yerel yönetimler üzerinde hukuka uygunluk denetimi yürütür; ayrıca ülke yönetiminde birlik ve bütünlüğü sağlamak amacı ile yerel yönetimlerin de uymaları gereken ulusal amaçlar, hedefler, ilkeler ve standartları belirler. Buna karşılık yerel yönetimler, yürütülmesi kendilerine bırakılmış olan kamu hizmetlerine ilişkin kararları almak, tercihleri yapmak, bunlar için (vergi almak yetkisini de içerecek biçimde) çeşitli yollarla kaynak bulmak, bu kaynakları hizmetler için kullanmak ve hizmetleri yürütmek için örgüt yapılarını kurmak konularında yönetsel özerklikten yararlanırlar (TODAİE, 1992: 1). Yerel yönetimler, bütün ülkelerde kamu yönetiminin önemli ve vazgeçilmez unsurunu meydana getiren birimlerdir. Bir ülkedeki yerel yönetimlerin gücü ve etkinliği, söz konusu ülkedeki demokrasinin düzeyi ile de oldukça yakından ilişkilidir. Yerel yönetimler demokrasi açısından önemli olduğu kadar, yerel hizmetlerin yürütülmesinde verimliliği ve etkinliği sağlamada da (Eryılmaz, 2000:121) vazgeçilmez öneme sahip kurumlardır. Ayrıca yerel yönetimler, tarihi süreç içerisinde özgürlük, eşitlik, temsil, katılma gibi değerlerin varlıklarını devam ettirmelerini sağlayan kurumlar olmuşlardır (Görmez, 2000:81). Yerel yönetimlerin bu önemi bugünde artarak devam etmektedir (İnaç, İnal, 2015).

Kadir Zengin

c. Yerel yönetim kurumunun temelinde, yerel demokrasi değerleri vardır. Bu değerler, yerel toplulukların kendilerini en çok ve yakından ilgilendiren konularda, kendilerini özgürce ve demokratik yol ve yöntemlerle yönetmelerini öngörmektedir (TODAİE, 1992: 1).

d. Bu demokratik değerler yanında, yerel yönetim kuruluşları; üstlendikleri kamu hizmetlerinin yürütülüşünde, merkezi yönetime göre etkililik ve verimliliği daha üst düzeyde gerçekleştirebilen kuruluşlar olarak da değerlendirilmektedir (TODAİE, 1992: 1).

Türkiye’de yerel yönetimler, 1982 Anayasasının 127. maddesinde “Mahalli İdareler; İl, Belediye veya Köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, yine kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişisidir.” şeklinde tanımlanmıştır. 1982 Anayasası’nda belirtildiği gibi Türkiye’de yerel yönetimler, yerel halkın mahalli müşterek yani ortak ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulmakta ve il özel idareleri, belediyeler ve köy idareleri olmak üzere üç yerel yönetim biriminden oluşmaktadır (İnaç, İnal, 2015).

Yerel yönetim birimleri içinde belediyeler, yerel ihtiyaçların karşılanmasında önemli işlevler yürütmekte ve Türk yerel yönetim sisteminde ağırlıklı bir yer tutmaktadır (İnaç, İnal, 2015). Tanzimat sonrasında yönetim anlayışımıza dahil olan belediye yönetimlerinin, Batılı anlamda bir yerel yönetim birimi niteliğine tam olarak kavuştuğunu söylemek güçtür. Ancak, yaşanan tarihi süreç içinde önemli mesafelerin alındığı yadsınamaz bir gerçektir. (Öner, 1997:211) Özellikle son dönemde yapılan yasal düzenlemelerle belediyeler yapısal ve işlevsel bir dönüşüm yaşamaktadır (İnaç, İnal, 2015).

Günümüzde yerel yönetimlerden beklenen, dünyanın geldiği noktadan hareketle demokrasiyi ve etkinliği uyumlulaştırmaları, özellikle demokratik katılımdan ve halk denetiminden taviz vermeden verimli/etkin bir yönetim ortaya koymalarıdır (Kesgin, 2015, 172) halkın beklenti ve ihtiyaçlarını karşılayacak hizmetleri sunmalarıdır.

4. YEREL YÖNETİMLER VE SOSYAL SORUMLULUK

Yerel yönetimlerin sosyal sorumluluklarını, bir kamu kurumu olmaları yönüyle kuruluş amaçlarıyla ilişkilendirerek ortaya koymak mümkündür. Yerel yönetimler, bir yörede yaşayan halkın mahalli ortak ihtiyaçlarını gidermek amacıyla kurulmuş kurumlardır. Yerel yönetimlerin kuruluş amaçlarını ortaya koyan bu tanım, aynı zamanda yerel yönetimlerin sosyal sorumluluklarının belirlenmesinde de (Yüksel, Bozkurt, Güven, 2015) temel belirleyici unsur olmaktadır. Bu durumda yerel yönetimlerin sosyal sorumluluk alanları, temel işlevlerinin yerine getirilmesi, yani kurulduğu yörede gerekli yerel ihtiyaçların üretilmesi, halka sunulması ve vatandaşın beklentilerinin giderilmesine yönelik çalışma ve uygulamalardır.

Topluma karşı yüklenilmiş olan sosyal sorumluluklar açısından kamu kesimi ve özel sektör arasında, uygulama yöntemlerinden kaynaklanan bazı farklılıklar dışında, büyük ölçüde benzerlikler bulunmaktadır. Bu benzerlikler, sosyal sorumluluk anlayışı ile kamu yararı ilkesinin örtüşmesi temeline dayanmaktadır (Turgut, 2010: 43-51).

Kamu yönetiminin, özel sektör yönetimlerinden farklı olmadığı ve benzer özellikler taşıdığı belirtilmektedir (Turgut, 2010: 43-51). Yeni kamu yönetimi anlayışının temel ilkelerinden birisi de, devletin dikkatini yalnızca kamu hizmetlerinin üretilmesine ve sunulmasına odaklaması değil, aynı zamanda toplumsal sorunları çözmek için kamu kesimi, özel sektör ve gönüllü kuruluşlar arasında iş birliğini sağlayıcı görev yapmasıdır.

Yerel yönetimler açısından sosyal sorumluluk, yerel yönetim kuruluşu yönetici ve çalışanlarının aldıkları her kararda, halkın büyük çoğunluğunun istek ve ihtiyaçlarını sağlayacak bir genel sorumluluk taşımalarını kapsamaktadır. Bu yönüyle (Akman, Akman, 2012: 405-424), kamu görevlilerinin temel sorumluluğu, kamu yönetiminin halka hizmet etme aracı olduğu bilincinden uzaklaşmadan, halkın huzur ve refahı için gerekli özene ve hassasiyete sahip olmalarıdır.

Yerel yönetimler bir taraftan mevzuat gereği zorunlu olan hizmetleri sunmakla mükellef iken, diğer taraftan mecburi olmayan ancak hemşehrilerinin ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik birtakım hizmetleri de sunmak durumunda kalmaktadırlar. Çünkü yerine getirilmesi gereken hizmetler, hukukuki

Kadir Zengin

düzenlemelerin kapsamının ötesine geçmiş (Gül, 2011: 75-88) bulunmaktadır. Bu genişleyen ve çeşitlenen hizmetleri sunmak, yerel yönetimlerin imkânları çerçevesinde ahlaki ve sosyal sorumluluk gereği haline gelmiştir.

Kuruluşların, yasaların ötesinde tamamen gönüllülük esasına göre hareket etmesiyle sosyal sorumluluk ortaya çıkmıştır. Gönüllülüğün olmadığı durumlarda sosyal sorumluluklar, yasalarla veya hükümet tarafından yapılan düzenlemelerle sosyal zorunluluk olmaktan öteye gidememektedir (Gül, 2011: 75-88). Önemli olan kuruluşların, toplumun ihtiyaç ve beklentilerinin farkında olması ve yarar sağlayacak öneri ve çalışmalarla hedef kitlenin karşısına çıkmasıdır.

Yerel yönetimler halka en yakın hizmet sunan birimlerdir. Bu bakımdan, yerel yönetimlerin diğer kuruluşlara nazaran halkın güven ve desteğini sağlamak, halkın beklentilerine cevap vermek, taleplerini karşılamak konusunda önemli sorumlulukları bulunmaktadır. Yöneticilerinin seçimle iş başına gelmiş olması, bu sorumlulukları daha da arttıran bir özellik taşımaktadır (Gül, 2011:75-88). Belediyeler, beldenin ve belde sakinlerinin yerel ve bölgesel ihtiyaçlarını karşılamakla görevli, muhatabı halk olan ve karar organları seçimle iş başına gelen kamu tüzel kişilikleridir. Aynı zamanda toplumsal yaşama en yakın yönetim birimi, toplumsal yaşamı düzenleyen, devamını ve toplumsal yararı sağlamayı amaçlayan kuruluşlardır.

Başarılı belediyciliğin temelinde, şehrine sahip çıkan bilinçli şehir halkı ve halkından sevgi, güven ve destek gören belediye kurumu yatmaktadır (Sezgin, 2007: 243). Hedef kitlesine karşı sosyal sorumluluğunu yerine getiren bir işletme, vergi vererek kendi hedef kitlesi olarak değerlendirdiği halkına devletin ve hükümetin getireceği hizmete destek olmak durumundadır (Akdağ, 2007: 223). Sosyal sorumluluk bilincine ulaşamamış bir örgütün sürdürülebilir olabilmesi günümüz şartlarında gittikçe zorlaşmaktadır (Işık ve Erdem, 2007: 117).

Belediyeler sosyal sorumluluk ilkesine göre hareket etmek için öncelikli olarak demokratik eğitim rolünü sahiplenebilir. Demokratikleşme sürecinde topluma ve bireye kazandırılacak katkılar dolaylı olarak kentsel kültürün korunmasını, dengeli sosyal yapının oluşmasını ve fiziksel mekanlarda oluşacak tahribatın önlenmesini sağlayabilir. Çünkü toplumsal ihtiyaçların aynı toplum içerisindeki

farklı gruplar tarafından belirlendiği bir yönetsel süreçte, farklılıkların korunması ve toplumsal beklentilere bağlı bir ilerlemenin oluşması sağlanabilir. Bu bakımdan belediyeler çeşitli toplumsal duyarlılıklar için gerçekleştirdikleri kampanyalarla birlikte demokrasinin gelişimindeki eğitim fonksiyonunu da yerine getirmelidir (Güllüpnar, 2010).

Türkiye'de sosyal belediyeçilik uygulaması sosyal devlet pratiğinden ziyade kentlerde zor şartlar altında yaşam mücadelesi veren kent yoksullarının günlük, ivedi, zorunlu ihtiyaçlarının karşılanmasından hareketle ortaya çıkmıştır. Bu açıdan bakıldığında sosyal belediyeçilik, teorik düzlemde değil, fiili durumdan ve zorunlu uygulamalardan kaynaklanmıştır. Bu da halka en yakın ve halkın en kolay ulaşabildiği kurumların başında belediyelerin gelmesinden kaynaklanmaktadır (Keşgin, 2016b, 92).

5. TÜRKİYE VE DÜNYADA KAN HİZMETLERİ VE KAN BAĞIŞI SORUNLARI

Kan, Türk Dil Kurumunun güncel Türkçe sözlüğünde, “atardamarların ve toplardamarların içinde dolaşarak hücrelerde özümleme görevini sağlayan, plazma ve yuvarlardan oluşan kırmızı renkli sıvı” şeklinde tanımlanmaktadır. Larousse Medical ise kanı, “kalbin pompalamasıyla damarlarda ve atardamarlarda dolaşan yapışkan ve kırmızı sıvı” olarak ifade etmiştir. Kanın, içinde “hüküm sürdüğü” insan vücuduna yaşamsal bir katkı sağladığı açıktır. Ancak, insan kanı yalnızca olduğu bedene ve dolayısıyla bu bedende yaşayan kişiye değil, başka kişilere de büyük yararlar sağlamaktadır (Özbilen, 2012:337-364).

Kan dolaşım sisteminin de bir yapı taşıdır. Dolaşım sistemi; kalp, toplardamar, atardamar ve kılcal damarlardan oluşmaktadır. Kalp bir pompa görevi görür ve kanın bütün vücutta dolaşımını sağlamaktadır (<http://www.kan.gen.tr/kan.html>). Damarlarda kanın bütün vücuda iletilmesinden, kanın içindeki yararlı maddeleri dağıtılması görevini görmektedir.

Tıp ve teknoloji alanındaki tüm gelişmelere rağmen kan, kan bileşenleri ve kandan elde edilen ürünlerin yerine geçebilecek bir tedavi aracı bulunamamıştır (Bostancı- Daştan, Daştan, Kıranşal, 2013). Kan, kaynağı insan olan ve elde

Kadir Zengin

edilmesi için başka alternatifi olmayan bir tedavi aracıdır. Kan, yapay olarak üretilmeyen ve kaynağı sadece insan olan bir sıvıdır (Sandıkçı, 2014: 35-38).

Gelişmekte olan ülkelerde, Dünya Sağlık Örgütü'nün raporuna göre, güvenli kanın sağlanmasında en önemli problem, yetersiz gönüllü kan bağıışı sebebiyle güvenli olmayan (replasman, kana kan, zorunlu yöntem v.b.) ve en ucuz yöntemlerin tercih edilmesi olarak gösterilmiştir. Dünya çapında yılda 81 milyon ünite kan bağıışı yapılırken bu kanların %82'si gelişmiş ülkelerde gönüllü kan bağıışçılarında sağlanarak tüm tarama testlerine tabi tutulmaktadır (Bostancı- Daştan, Daştan, Kıranşal, 2013). Buna karşın dünya nüfusunun geri kalan % 45'inin yaşadığı toplumlarda kan değişik yollarla toplanmakta ve ne yazık ki ancak % 50'si tarama testlerinden geçirilmektedir.

Türkiye'nin sağlık konusundaki temel problemlerinden biri, gerektiği zaman kan ve kan ürünlerinin yeterince bulunamayışıdır. Kan nakline veya kanın çeşitli ürünlerine ihtiyaç duyan hastaların, verilecek bir ünite sağlıklı kana ne kadar çok ihtiyaçları olduğu ancak o hastalıklarla karşılaşıldığında, doğal afetlerde veya toplu ölümlerde fark edilmektedir. Kanın önemini iyi kavramak ve kanın yerine geçebilecek alternatif bir tedavinin olmadığını bilmek, kan vermek için yeterli bir neden olarak (Kaya, Sezek, Fatih, 2007) kabul edilmektedir.

6. SOSYAL SORUMLULUK PROJESİ OLARAK GÜNGÖREN BELEDİYESİ KAN KARDEŞLİĞİ KULÜBÜ (KANKA)

6.1.GÜNGÖREN BELEDİYESİ KANKA (KAN KARDEŞLİĞİ) KULÜBÜ

Belediyelerin sundukları hizmetler, sosyal hizmetten sağlığa, acil yardımdan sosyal yardıma kadar çeşitlilik arz etmektedir. Yine belediyeler başta engelliler olmak üzere, yaşlılar, çocuklar, kadınlar, gençler, yoksullar gibi birçok kesime yönelik hizmetleri gerek mevzuatın gereği olarak gerekse de toplumsal ihtiyaç ve beklentiye karşılık olarak yerine getirmektedir (Kesgin, 2016a, 322).

Belediyeler kentlerin gelişimi ve kentte yaşayanların müşterek ihtiyaçlarının karşılanması hususunda stratejik öneme sahip kurumlardır (Sarıca, Elçin, 2012: 48-66). Buradan hareketle Güngören Belediyesi'nin misyonu, ilgili tarafların görüşleri alınarak “Belediye Üst Yönetimi” ve “Stratejik Plan Ekibi” tarafından müşterek akıl yoluyla belirlenmiştir. Misyon: “Hizmet ve insan odaklı bir yaklaşımla vatandaşların hayat kalitesini ve kentlilik şuurunu arttıran sürdürülebilir hizmetler sunmak (<http://www.gungoren.bel.tr/kurumsal.php>).” olarak belirlenmiştir.

Acil kan ihtiyacını karşılamak amacıyla faaliyet gösteren Güngören Belediyesi Kan Kardeşliği Kulübü (KANKA), kana gereksinimi olanlarla kan vermek isteyenleri buluşturan bir (<http://www.kankam.org.tr>) organizasyon olarak çalışmalarını sürdürmektedir.

6.2. KANKANIN AMACI, MİSYONU VE ÇALIŞMA SİSTEMİ

Kan bağışlamayı, ‘vatandaşlık vazifesi’nin bir adım ötesine taşıyarak kan kardeşliği esasına dayandırmak insanlara manevi bir sorumluluk yüklemektedir. Çünkü daha çocukken başlangıçlı kurulan kan kardeşliği, yazılı olmayan bir fedakarlık anlaşmasıdır ve bazı durumlarda biyolojik kardeşlikten bile daha kıymetli (<http://www.kankam.org.tr>) olabilmektedir. Güngören Belediyesi Kan kardeşliği kulübü KANKA kana gereksinimi olanlarla kan vermek isteyenleri buluşturmak amacıyla kurulan bir organizasyondur.

KANKA'nın gayesi; kısaca ülkemizde acil kan ihtiyacının karşılanmasına mütevazı bir katkıda bulunmak ve kan verme bilincinin yaygınlaşmasını sağlamaktır (KANKA Tanıtım Broşürü).

KANKA'nın misyonunu Güngören Belediye Başkanı Sayın Şakir Yücel Karaman şu şekilde (KANKA Tanıtım Broşürü) ifade etmektedir:

“Tüm dünya da mahalli idarelerin görev alanının giderek genişlenmesi küreselleşme sürecinin beraberinde getirdiği bir olgudur.

Güngören belediyesi, uygulamaya koyduğu toplumsal sorumluluk projeleriyle yeni belediyeçilik anlayışının Türkiye Cumhuriyeti'ndeki en iyi temsilcilerinden biri olduğunu göstermiştir.

Belediyemizin son toplumsal sorumluluk projesi olan Kan Kardeşliği Kulübü (KANKA) ise, kana gereksinimi olanlara kan vermek isteyenleri buluşturuyor. Bilindiği üzere, acil kan gereksinimi

Kadir Zengin

Türkiye Cumhuriyeti'ndeki en önemli sağlık sorunlarından biridir. KANKA bu sorunun çözümüne mütevazı bir katkıda bulunmayı ve kan verme bilincini yaygınlaştırmayı hedeflemektedir. KANKA'nın başarılı olması ve benzeri organizasyonlar için bir model oluşturması en büyük arzumuzdur.

Bu önemli projemizle birlikte şu anda da 29.000'i aşkın üye insanlarımıza hayat sürdürme umudu vermeye devam ediyoruz. Kanseri hastalar ve kalp hastaları için her ay 200 ünite kan temini sağlıyoruz. Sadece 2010 yılında 2.780 hastaya kan bağıışı temini gerçekleştirirken 2006'dan bu yana ise 7.000 hastaya kan bağıışı sağlandı. Yaşamak ve yaşatmak için bu ve benzeri projelerle birlikte devam edeceğiz.”

Şahsen ya da internet sitesi üzerinden yapılan başvurular (isimler, adresler, telefon numaraları, elektronik posta adresleri ve kan grupları) KANKA Bilgi Merkezi'nde toplanmaktadır. KANKA görevlileri, acil kan ihtiyacı söz konusu olduğunda ilgili üyelerin ihtiyacı olduğu takdirde, hasta yakınları ve kan verecek gönüllüler için araç temin (KANKA Tanıtım Broşürü) etmektedirler.

6.3. KANKA'NIN KAN BİLİNCİ EĞİTİMLERİ

Türkiye'de düzenli olarak kan veren vatandaşlar toplam nüfusun %1'ine tekabül etmektedir. Bu rakam dünya standartlarının çok altında kalan bir rakamdır (KANKA Tanıtım Broşürü). Bunun en önemli sebebi ise kan verme bilincinin yeterince oluşmamasından kaynaklanmaktadır. Kan bilinci eğitimleri KANKA projesi dahilinde verilmekte ve böylece daha fazla insana ulaşmak hedeflenmektedir. Özellikle eğitim seviyesinin düşük olduğu muhitlerde bulunan bireylerden başlanarak, bu bilincin geliştirmesi ve gelecek nesillere aktarılması planlanmaktadır (KANKA Tanıtım Broşürü).

Kaynağı sadece insan olan kan, ülkemizde gönüllü kan bağıışçısı sayısı yeterli olmadığı için toplanan ve saklanan miktar olarak ihtiyaca cevap vermemektedir. Bu gerçekten hareketle, gönüllü kan bağıışının önemine dikkat çekmek ve farkındalık oluşturmak amacıyla bilinçli ve düzenli kan bağıışçısı sayısının artmasına yönelik de çalışmalar yürüten KANKA, bu kapsamda Kızılay iş birliğiyle ilçedeki tüm 12. sınıf öğrencilerine 'Kan Verme Bilinci' eğitimleri düzenlemiştir.

Bu kapsamda Cemil Meriç Kız Meslek Lisesi, Güngören Anadolu İmam Hatip Lisesi, Güngören Anadolu Lisesi, Güngören Kız Meslek Lisesi ve Güngören İMKB Lisesinde öğrencilere yönelik düzenlenen eğitimlerde, kan bağışının Türkiye'deki durumu, kana ihtiyaç duyulan durumlar, kan bağış süreci, kan grupları ve kana uygulanan testler gibi konular ele alınmıştır. Kan bağışı konusunda öğrencileri bilgilendiren yetkililer, öğrencilere kan bağışı hakkında bilgiler anlatırken, bilinen doğru ve yanlışları da öğrencilerle (<http://www.kankam.org.tr>) paylaşmışlardır.

Güngören Belediyesi Kan kardeşliği kulübü KANKA ve Türk Kızılayı Çapa Kan Merkezi'nin çeşitli tarihlerde ortaklaşa düzenlediği kan bağışı kampanyalarına, Güngörenliler yoğun ilgi göstermiştir.

7. DEĞERLENDİRME VE ÖNERİLER

Türkiye'de, sağlık sorunlarının çözümüne yönelik olarak sosyal sorumluluk kapsamında birçok proje gerçekleştirilmiş fakat bu projelerin istenilen sonuçlara ulaşip ulaşmadıklarına dair çok fazla çalışma yapılmamıştır. KANKA uygulamasının amacına uygun olarak gerçekleştirildiği ve gerçekleştirilmeye devam edildiği söylenebilir. Sosyal sorumluluk projelerinin en büyük özelliklerinden birisi de gelip geçici değil sürdürülebilir projeler olmasıdır (Uzun 2010:127-130). Bu nedenle söz konusu projenin Güngören Belediyesi tarafından devam ettirilmesi, hem projenin bilinirliği açısından hem de öğrencilerin hayatlarında bir farklılık oluşturması açısından önem arz etmektedir.

Çünkü birçok gönüllü bu proje sayesinde hayatında daha önce yaşayamadığı deneyimi yaşamış ve sosyal bir sorumluluğu yerine getirmenin mutluluğunu yaşamıştır (Uzun 2010: 127-130). Aynı şekilde birçok hasta daha kısa zamanda sağlığına kavuşmuştur. KANKA projesi ticari kaygıların yaşandığı ve reklam amaçlı bir proje olarak görülmemeli devam etmesi için çaba gösterilmelidir.

Ülkemizde, bu türde projelerin uygulanması kan bağışı konusunda zihinlerde yanlış ve olumsuz düşüncelerin oluşmasının engellenmesi açısından önemli görünmektedir.

Kadir Zengin

Proje devam ettirilirken, herkes tarafından bilinirliğini arttırmak için tanıtım ve reklam faaliyetleri daha da arttırılmalıdır. Çünkü bu projenin tanınması demek, daha çok gönüllü insanın projeye sahip çıkması demektir.

Projeye katkı sağlayacak gönüllü sayıları belirli bir rakamda sabit kalırsa, bu durum kan bağıışı oranı ve sayısında düşmeye yol açabilecektir. Gönüllü sayısını arttıracak çalışmalara öncelik verilmelidir. Proje kapsamında gönüllüler de eğitilmelidir.

Projenin başlaması gibi bitişi de önemlidir. Çünkü tüm projelerin başlangıç ve işleyiş süreci ile ilgili her türlü çalışma yapılırken önemli bir kısım olan proje değerlendirilmesi ihmal edilen konular arasında yer almaktadır. Değerlendirme, uygulanan projenin amacına ulaşp ulaşmadığı açısından önemli bir aşamadır. Ayrıca her yıl sonunda bir değerlendirme çalışmasının yapılması, sonraki yıllarda uygulanacak olan projenin daha sağlıklı organize edilmesini sağlayabilir.

Kan bağıışlarında; Dünya Sağlık Örgütü'nün önerileri dikkate alınarak promosyonlara karar verilmektedir. Bu önerilerden bahsetmek gerekirse, insanları kan bağıışına olumsuz yönde teşvik edici derece de değerli bir hediye olmamalıdır. Ülkelerin gelişmişlik düzeyleri dikkate alınırsa bu değer maksimum 2 Avro'yu geçmemesi önerilmektedir. Promosyon sadece manevi açıdan değerli olmalıdır (<https://www.kizilay.org.tr/SSS?id=6>). KANKA projesi kapsamında katkı sağlamakta olan gönüllülerin performansı değerlendirilerek, katılımın artırılması için çeşitli ödüller verilmesi düşünölmelidir. Örneğin Türk Kızılayı tarafından, “Bağıışçıları onurlandırmak amacıyla 10. bağıışta bronz, 25. bağıışta gümüş, 35. bağıışta altın madalya verilmektedir. 45. bağıışta ise plaket takdim edilmektedir (<https://www.kizilay.org.tr/SSS?id=6>)” Benzer bir uygulama KANKA projesi kapsamında da uygulanabilir.

KAYNAKLAR

Akdağ, Mustafa, (2007), “Halkla İlişkilerde Sosyal Sorumluluk,” s. 207–231, içinde “Tüm Yönleriyle Halkla İlişkiler ve Tanıtım” (Ed: M. Işık). Eğitim Kitabevi, Konya.

Akman, Elvettin, Akman Çiğdem (2012), “Yerel Yönetimlerde Sosyal Sorumluluk Anlayışı: Eleştirel Bir Değerlendirme,” içinde, “Farklı Bakış Açılılarıyla Sosyal Sorumluluk” (ed. Kenan ÖREN, H. Bahadır ESER, Elvettin AKMAN), Pelikan Yayınevi, Ankara-2012.

Akman, Elvettin (2012), “Yerel Yönetimlerde Sosyal Sorumluluk Yönetimi: Çankaya Belediyesi Örneği,” Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya 2009.

Bartın il Sağlık Müdürlüğü (2016), “Bir Kişiden Alınan Kan, 3 Kişiye Umut Oluyor,” (<http://www.bartın.ism.saglik.gov.tr/icerik/Kan.pdf> Erişim 20. 02. 2016).

Bayrak, Sabahat (2001), “İş Ahlakı ve Sosyal Sorumluluk,” Beta Yayıncılık, İstanbul-2001.

Beki, Abdülhakim (2009), “Türkiye’de Sosyal Belediyecilik Ümraniye Belediyesi Örneği,” Ümraniye Belediyesi Yayınları, İstanbul.

Bostancı Daştan, Nihal , Daştan, Murat, Kıranşal, Nilüfer (2013), “Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinin Kan Bağışına Yönelik Enformasyon ve Tutumları,” Kafkas J Med Sci 2013; 3(1):27–32 (http://www.journalagent.com/kafkas/pdfs/KJMS_3_1_27_32.pdf Erişim 20. 02. 2016).

Görmez, Kemal,(2000) “Demokratikleşme Açısından Merkezi Yönetim - Yerel Yönetim İlişkileri”, G.Ü. İ.İ.B.F. Dergisi, Cilt:2, Sayı:4 Bahar , s.81-88. <http://www.iibfdergisi.gazi.edu.tr/index.php/iibfdergisi/article/viewFile/483/473> Erişim Tarihi 18. 01. 2018).

Gül, Mehmet “Yerel Yönetimlerde Sosyal Sorumluluk Faaliyetlerinin Seçmen Davranışlarına Etkileri: Kayseri Büyükşehir Belediyesi Örneği” Erciyes

Kadir Zengin

Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Kayseri, 2011.

Güllüpunar, Hasan (2010), “Halkla İlişkilerde Sosyal Sorumluluk İlkesi: Kamu Kuruluşları Yaklaşımı Bakımından Konya Büyükşehir Belediyesi Uygulama Örnekleri,” Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Elektronik Dergisi, Sayı 1 Ocak 2010, (<http://dergipark.ulakbim.gov.tr/gumussosbil/article/viewFile/5000004259/5000004772>).

<http://www.gungoren.bel.tr>

<http://www.kankam.org.tr>

<https://www.kizilay.org.tr>.

Işık, Metin, Erdem Ayhan (2007), “Meşruiyet, Demokrasi, Sosyal Sorumluluk ve Halkla İlişkiler,” s. 107-118. “Tüm Yönleriyle Halkla İlişkiler ve Tanıtım” içinde, (Ed: M. Işık). Eğitim Kitabevi, Konya.

İnaç, Hüsamettin, Ünal, Feyzullah (2015), “Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı ve Türkiye’de Belediyeler,” Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi (2015): <http://dergipark.gov.tr/dpusbe/issue/4759/65372> (Erişim Tarihi 18. 01. 2018).

KANKA Tanıtım Broşürü.

Kaya, Ercan, Sezek, Doğan, Fatih Salih (2007), “Üniversite Öğrencilerinin Kan Bağışına Karşı Tutumları ve Kan Bağışında Alan Bilgilerinin Etkisinin İncelenmesi,” Çankaya Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, Journal of Arts and Sciences, Sayı: 7, Mayıs 2007, (<http://jas.cankaya.edu.tr/gecmisYayinlar/yayinlar/jas7/09-ERCANKAYA.pdf> Erişim 20. 02.2016).

Kesgin Bedrettin (2012), “Kentsel Yoksulluğa Yönelik Yerinden ve Yerel Müdahale: Sosyal Belediyecilik,” SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi Ağustos 2012, Sayı:26, ss.169-180.

Kesgin, Bedrettin (2015), “Etkinlikle Demokratiklik Arasında Belediyeler,” International Journal of Economic and Administrative Studies, Year:7 Number 14, Winter 2015 ISSN 1307-9832, s. 157-175.

Kesgin, Bedrettin (2016a), “Sosyal Hizmetin Yerelleşmesi ve Sosyal Hizmette Yerel Yönetimlerin Artan Rolü,” MCBÜ Sosyal Bilimler Dergisi Cilt:14, Sayı:4, Aralık 2016, s. 319-340.

Kesgin, Bedrettin (2016b), “Sosyal Belediyecilik Uygulamalarında Sivil Toplum Ortaklığı,” Strategic Public Management Journal (SPMJ), Issue No: 4, November 2016, ISSN 2149-9543, pp. 83-94.

Öner, Şerif (1997), “Türkiye’de Merkezi Yönetim ile Belediyeler Arasındaki İlişkilerin Yasal - Siyasal ve Ekonomik Analizi”, Türk İdare Dergisi, Yıl: 69, Sayı: 414, Mart, s.211-225.

Özbilen, Arif Barış (2012), “Kan Bağışısı Sözleşmesinin Hukukî Niteliği,” “10. Yıl’a Armağan” İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Yıl:11 Sayı: 22 Güz 2012/2 s.337-364.

Özüpek, M. Nejat (2013), “Kurum İmajı ve Sosyal Sorumluluk,” Eğitim Yayınevi, 2. Baskı, Konya, Mart-2013.

Sarıca, Y. Pınar Soykut, Yüksel, Elçin (2012), “Yerel Yönetimlerde Sosyal Sorumluluk Projesi Uygulaması Olarak Sosyal Hayata Katılım: Engelsiz Yaşam,” Çalışma İlişkileri Dergisi, Ocak 2012, Cilt 3, Sayı 1.

Sandıkçı, Hayri (2014), “Kan Hayattır,” Göller Bölgesi Aylık Hakemli Ekonomi ve Kültür Dergisi Ayrıntı,Cilt 2, Sayı 13 (2014).

Sezgin, Murat (2007), “Türkiye’deki Belediyelerde Halkla İlişkiler Faaliyetleri ve Bir Model Önerisi,” Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı. Doktora Tezi, Konya-2007.

Tak, Bilçin (2009), “İşletmelerin Sosyal Mesuliyetleri ve Paydaş Grupları İle İlişkilerinin Yönetimi, Beta Yayınları 1.Baskı, İstanbul-2009.

TODAİE (1992), “Kamu Yönetimi Araştırması Yerel Yönetimler Araştırma Grubu Raporu,” Ankara, 1992.

Kadir Zengin

http://www.todaie.edu.tr/resimler/ekler/bdcdfbeba965a75_ek.pdf Erişim Tarihi 18. 01. 2018).

Turgut, Nafiz (2010), “Yönetmel Süreçte Kurumsal Sosyal Sorumluluk,” Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, Ankara, 2010.

Uzun, Binnur (2010), “Kurumsal Sosyal Sorumluluk Projesi Olarak “Gönül Köprüsü” Projesinin Değerlendirilmesi,” Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara-2010.